

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

היכל תשיעי
קובץ שלשלת האור
שער שלישי

לקוטי שיחות

בתרגום חפשי ללשון הקודש

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנתם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

שמיני

(חלק יז — שיחה ד)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושלש לבריאה

שנת הקהל

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות
שבוע שבת פרשת שמיני, יחידך ניסן, ה'תשפ"ג (א)

LIKKUTEI SICHOT
TARGUM L'LOSHON HAKODESH

Copyright © 2023
by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

שמיני ז

פירש רש"י: „גחון – שהי' הולך והומה והמייתו גדולה מאוד כמו וכי יגח⁵ שמנגח והולך והומה“; ועד"ז יש לפרש „על גחונך תלך“: מאחר שהנחש זוחל על הארץ (כדברי רש"י „רגלים היו לו ונקצצו“), מכונה הליכתו „על גחונך“ – (בלשון האבן עזרא⁶), בעבור הרוח שיגיה ממנו⁷, והיינו שרש"י סומך על פירושו בפסוק קודם – „גחון“⁸.

ב) „גחון“ פירושו – מעיים, כפירוש התרגום⁸, „על גחונך תלך – על מעך תיזיל“ [או „חזה“ – כפירוש האבן עזרא⁶]; ואין רש"י צריך לפרש זאת, מפני שהיא תיבה בלשון הקודש שהתלמיד מכיר פירושה [כשם שידוע פירוש תיבת „מעיים“ (או „חזה“)]⁹.

אבל לפי זה קשה לאיזך גיסא: מהו הכרחו של רש"י שפירוש „הולך על גחון“ כאן אינו כפסוק על גחונך תלך – כפירוש הראב"ע כאן – [לא „הולך והומה כו“ או (כפירוש התרגום) (גם כאן) „מעוהי“] כי אם „לשון גחון שחיי וכו“¹⁰?

א. על הפסוק „כל הולך על גחון וכל הולך על ארבע עד כל מרבה רגלים וגו“¹¹ פירש רש"י (בדיבור המתחיל הא'): „הולך על גחון – זה נחש ולשון גחון שחיי שהולך שח ונופל על מעיו“.

הטעם שפירש רש"י „הולך על גחון – זה נחש“, מובן בפשטות: המקום היחיד שמצינו בתורה לשון כעין זו (ביחס לשרצים) הוא בדברי הכתוב אודות הנחש (כפ' בראשית²) „על גחונך תלך“. ומזה מוכח, שגם „הולך על גחון“ משמעו – נחש³.

אמנם סיום פירוש רש"י – „ולשון גחון שחיי שהולך שח ונופל על מעיו“ – צריך ביאור: כאמור, כפ' בראשית כבר נאמר „על גחונך תלך“, אבל שם לא פירש רש"י מהו „לשון גחון“ (וכתב רק „רגלים היו לו ונקצצו“) – ואינו מובן: לכאורה הוה ל"י לרש"י לפרש משמעות תיבת „גחון“ בפעם הראשונה שנזכרה בכתוב, ולא לסמוך על פירושו כפ' שמיני?

ב. לכאורה הי' אפשר לבאר, שרש"י אינו מפרש (כפ' בראשית) „על גחונך תלך“, משום שפירוש „גחון“ מובן מאליו – בא' מב' אופנים:

א) על הפסוק⁴, „ושם הנהר השני גיחון“ (האמור לפני „על גחונך תלך“)

(1) פרשתנו יא, מב.

(2) ג, יד.

(3) ראה גם ראב"ע כאן.

(4) בראשית ב, יג.

(5) משפטים כא, כח.

(6) בראשית ג, יד.

(7) ואף שהראב"ע שם כ' „זה דרך דרש“ – הוא לשיטתו דגם „בגחון“ כתב כן, אבל רש"י מפרש כן שם סתם – בלי להוסיף שזהו דרש.

(8) ועד"ז בתיב"ע שם. ת"י שם (הובא בערוך ע' שחף). ועד"ז בת"א, תיב"ע ות"י כאן.

(9) אבל דוחק הוא – שהרי תיבה זו בלתי רגילה. ובפרט שגם מפרשי התורה שקוט"ב בפירושה.

(10) ודוחק לומר דכוונת התרגום היא לא

מהריבוי, הכולל כל שרץ הדומה לשלשול (ופשיטא – שלשול גופא);

אבל לגירסת התורת־כהנים – „ואת הדומה לדומה” – מודגש שאלו ב' ריבויים (ב' „מדרגות”): א) „שלשול” הדומה לנחש, ב) „ואת הדומה לדומה” – שרצים הדומים (לא לנחש, אלא) לשלשול שאף הוא עצמו רק דומה לנחש¹⁷.

ורש"י בחר בגירסת התו"כ ולא בגירסת הגמרא!

ג) מפני מה העתיק רש"י מן הכתוב גם „(כל) הולך” – בשעה שהריבוי הוא רק מתיבת „כל”¹⁸?

יתירה מזו: תיכף לאח"ז בכיוצא בזה העתיק רש"י (מלשון הכתוב „וכל הולך על ארבע”) רק את תיבת „כל”²⁰ ופירש „להביא את החפושית וכו'” – ואילו כאן הוסיף רש"י והעתיק גם „הולך”?

119 ד. בהמשך דבריו העתיק רש"י „הולך על ארבע” ופירש: „זה עקרב” (שהוא השרץ היחיד ההולך על ארבע); ואח"כ העתיק, כנ"ל, „כל”

(17) ראה באר מים חיים (לאחי המהר"ל) ודבק טוב כאן. וראה ג"כ רא"ם כאן. פי' הראב"ד לתו"כ שם. ולהעיר מהגירסא ברש"י כתי: השלשול ואת הדומה לו ואת הדומה לדומה. (18) וכחולין שם: „כל לרבות השלשול וכו'” (ובתו"כ שם: כל הולך על גחון להביא כו'). (19) אף שבכתוב נאמר „וכל” – כ"ה גם בחולין ותו"כ שם. וי"ל שאי"ז ד"ה חדש (בפירש"י) והעתקת לשון הכתוב, כ"א חלק מד"ה הקודם („הולך על ארבע”) ולכן מסתפק בהעתקת לשון הכתוב הנוגע לכאן („כל”). ועד"ז בד"ה „הולך על גחון”.

(20) אף שבחולין ותו"כ שם מעתיק „כל הולך” (אבל ברי"ף ורא"ש שם: „כל”).

ג. בהמשך דבריו פירש רש"י: „כל הולך” – להביא השלשולין ואת הדומה לדומה”.

ואינו מובן:

א) הן אמת ש„כל” הוא ריבוי, אבל מהיכא תיתי ע"ד הפשוט¹² שבא לרבות ב' דברים: א) שלשולין, ב) ואת הדומה לדומה¹³?

ב) וביותר קשה: דרשה זו הובאה בתורת כהנים¹⁴ ובגמרא¹⁵. לשון רש"י „ואת הדומה לדומה” איתא בתורת כהנים, אבל בגמרא הלשון היא „ואת הדומה לשלשול”¹⁶.

והנה לגירסת הגמרא אפשר לפרש (בדוחק עכ"פ) ש„כל” מרבה רק דבר א': שלשול והדומה לשלשול. ולפי זה, „שלשול” הוא דוגמא למין הנלמד

שפירושו של „גחון” הוא „מעיו” כ"א [כברש"י ש„הולך שח ונופל על מעיו” (והפירוש ד„גחון” הוא „לשון שחיי”). אבל ראה רד"ק בראשית שם. ובת"י כאן (ועד"ז בבראשית שם. וראה פי' לתרגום ירושלמי כאן): „כל הולך (על גחון) – כל דשחף כו'”.

(11) הטעם שרש"י מקדים פירושו על „הולך על גחון” קודם פירושו על תיבות „כל הולך” – מובן בפשטות, כי בתחילה מפרש העיקר „הולך על גחון” ואח"כ – ההוספה ד„כל הולך גו'” (ועד"ז ב„וכל הולך על ארבע”).

(12) כי אף שדרשא זו מקורה בגמ' ותו"כ כדלקמן בפנים – הרי רש"י מעתיק בפירושו רק דרו"ל השייכים לפשט"ם, ובפרט בנדוד"ד שלא כתב ע"ז שהוא דרש, מובן שפירוש זה מוכרח בפשטות הכתובים.

(13) ולהעיר מגירסת הרי"ף והרא"ש בחולין שם: „כל לרבות שלשול קטן” (ותו לא).

(14) עה"פ.

(15) חולין סז, ב.

(16) ובדק"ס חולין שם מביא מכת"י דגם שם הגירסא היא כבתו"כ.

המרבנים רגלים ודומים לנדל²⁴, דומה ואת הדומה לדומה²⁴?

והפליאה אף גדולה מזו: הן בתורת־כהנים והן בגמרא איתא ש„עד כל (מרבנה) בא לרבות „את הדומה ואת הדומה לדומה“ – ואילו רש״י הביא דרשות רז״ל על ב' הפעמים הראשונות שנכתב (ו)„כל“ בפסוק, ולא בפעם הג'?

ו. והביאור בכל זה:

כפי שנתבאר לעיל, ממה שנקט הכתוב לשון „הולך על גחון“ – לשון שנוכרה רק גבי נחש – מוכח שכוונתו לנחש (הז נחש); ועד״ז „הולך על ארבע“: כיון שהשרץ היחיד ה„הולך על ארבע“ הוא עקרב, מוכח שהכתוב קאי בעקרב (הז עקרב²⁵ עקרב).

אבל, מפני מה נאמר בכתוב „הולך על גחון“, „הולך על ארבע“ (שפירושם נחש ועקרב), ולא נאמר בקיצור ובפירוש: נחש ועקרב?

[ובשלמא מה שנאמר „מרבנה רגלים“ (ולא „נדל“) – אפשר ליישב, לפי ש„נדל“ אינה תיבה בלשון המקרא,

(24) בדפוס שני דרש״י איתא: „עד כל – לרבות הדומה“. אבל ד״ה זה בא קודם לד״ה „מרבנה – זה נדל וכי“. ואולי יש כאן טה״ד, וצ״ל חלק מדה״ה הקודם (בהמשך ל„כל – להביא את החפושית כו״). וראה לעיל הערה 21.

(24*) ל״ה ש״ס חולין שם, אף שבנוגע לנחש ועקרב לא כתב כן, כנ״ל. ואכ״מ.

(25) משא״כ עה״פ (לעיל יא, כז) „על כפיו“, פרש״י: „כגון כלב ודוב וחתול“ (וגם אינו מפרש הריבוי ד„וכל הולך גוי“) – אף שבתו״כ שם: „זה הקוף, כל להביא כו״ – כי הפירוש ד„וכל הולך על כפיו“ ע״ד הפשט הוא: כל החיות שבסוג הזה (ורש״י מביא דוגמאות אחדות), משא״כ כאן שמוכרח לפרש „זה נחש“, „זה עקרב (ובמילא – ד„כל“ בא לרבות). וראה לקמן בפנים ס״ט.

ופירש: „להביא את החפושית אשקרבוט בלע״ז ואת הדומה לדומה“.

וגם כאן אינו מובן (ע״ד הנ״ל ס״ג):

(א) מנא ל״י לרש״י מפשט הכתובים ש„כל“ מרבנה ב' דברים – (א) החפושית (ב) ואת הדומה לדומה²¹?

(ב) מדוע בחר רש״י בגירסת התורת־כהנים, ולא בגירסת הגמרא – „ואת הדומה לחיפושית“?

ה. על המשך הפסוק מפרש רש״י: „מרבנה רגלים – זה נדל שרץ שיש לו רגלים מראשו ועד זנבו לכאן ולכאן וקורין צינפיד״ש“ (ובכך מסיים את פירושו על הפסוק).

מה שהאריך רש״י לבאר ש„נדל“, „זה שרץ שיש לו רגלים מראשו ועד זנבו לכאן ולכאן וקורין צינפיד״ש“, ולא כתב בקיצור „זה נדל צינפיד״ש בלע״ז“ – מובן, כי כוונתו לסלק קושיא: הלא ישנם ריבוי שרצים בעלי הרבה רגלים, ומדוע נקטינן ש„מרבנה רגלים זה נדל“? ולכן מבאר רש״י, שזהו שרץ שלו רגלים בכל גופו, „מראשו ועד זנבו (וכן) לכאן ולכאן“ ולכן „וקורין²² כיוניו הוא ע״ש ריבוי הרגלים – „צינפיד״ש“ – (מאה רגלים²³); ולשרץ זה כוונת הכתוב „מרבנה רגלים“.

אבל מפני מה לא פירש רש״י כאן תיבת „כל (מרבנה רגלים) האמורה בפסוק, שבאה לרבות שרצים אחרים

(21) ובדפוס שני דרש״י תיבות „ואת הדומה לדומה“ ליתא כאן. וראה לקמן הערה 24.

(22) וראה גם פירש״י חולין שם (ד״ה נדל): „מאה רגלים קורין לו“.

(23) ל״י רש״י הנ״ל.

ז. עפ"ז מובן גם שרש"י אינו יכול לפרש כאן (כפירוש התרגום) „על גחון” – „על מעוהי”²⁸, דא"כ אינו מובן: מפני מה נקט הכתוב לשון „גחון” המכריחה לומר ש„זה נחש” (שכן לשון זו אמורה רק גבי נחש כנ"ל) ו„כל הולך גוי” מרבה שרצים אחרים – הלא אפשר הי' לכתוב בלשון הכוללת מלכתחילה את כל השרצים (מסוג זה)²⁹, כגון „הולך על מעיו”^{29*} וכיו"ב?

ובהכרח לומר, ש„הולך על גחון” היא תכונה שקיימת רק בנחש; ולפיכך פירש רש"י „ולשון גחון שחיי”³⁰ שהולך שח ונפול על מעיו: מתחילה הוא הולך כפוף ושחוח (ולא „על מעיו”), אלא שאח"כ הוא „נפול על מעיו”; משא"כ „שלושולין” וכיו"ב שנתרבו מ„כל”, הרי הם זוחלין מלכתחילה על מעיהם.

[ועד"ז „כל הולך על ארבע”: רק

(28) נוסף שי"ל שלא נמצא עוד בקרא שגיחון פירושו מעוה, משא"כ שיהי' פירושו שחי' – כנסמן לקמן הערה 30.

(29) ע"ד הני"ל הערה 25.

(29*) שהרי נמצא לו חבר בקרא (תולדות כה, כג. וראה פירש"י בא יב, ט. ויקרא א, טז – אבל מובן שאין לומר „הולך על קרבו”, כי לשון „קרבו” הוא ע"ש שנמצא בקרבו – בפנים (למיעוטי עורו המכסה עליו ושלגיו הולך)).

(30) ומצינו לו חבר בקרא (מיכה ד, י) „חולי וגחני”, וכפרש"י שם: „כרעי ושחי” (ומביא דוגמא) על גחונך וכן בלשון משנה* (תוספתא מ"ק פ"א ה"ד) „כותל הגוחה לרה"ר”. וגם בלשון ארמי (גמרא) מצינו „גחין ותלחוש” (ב"מ נט, א. ועד"ז בכ"מ).

(* ראה לקו"ש (ח"י ע' 115. חט"ו ע' 348 הערה 6) דבפי' עה"ת קורא רש"י גם לתוספתא – לשון משנה).

ואינה נמצאת בתנ"ך (אלא בתורת-כהנים כאן ובמשנה²⁶, וכמה וכמה פעמים מביא רש"י מהתורת-כהנים בפירושו בספר ויקרא); אבל נחש ועקרב הרי הן תיבות האמורות כמה פעמים בתורה].

ועל כרחק צריך לומר שבמ"ש „הולך על גחון” כוונת הכתוב לנחש – לא בכללותו, בהיותו בעל כמה וכמה תכונות, אלא דוקא כבעל תכונה זו ד„הולך על גחון”; וממילא מובן ד„כל הולך על גחון” מרבה שרצים הדומים לנחש דוקא בענין זה ד„הולך על גחון” (שלושולין כו"). ועד"ז גבי „כל הולך על ארבע”²⁷.

ולכן אין הכתוב יכול לומר „נחש” או „עקרב”, דא"כ היתה תיבת „כל” מרבה רק שרצים ממין נחש ועקרב, או – אפילו אם באנו לרבות גם דומה להם, לא היינו יודעים באיזה פרט עליהם להיות דומים – בענין „הולך על גחון”, וה„הולך על ארבע”, או בפרטים אחרים.

ועפ"ז מובן בפשטות גם מפני מה אין רש"י יכול לפרש כאן „גחון” – „בעבור הרוח שיגיח ממנו” (ע"ד פירושו גבי „גחון”) – שהרי „כל הולך על גחון” בא לרבות שרצים אחרים שהם „הולך על גחון”, ולא מצינו אף שרץ אחר שהולך ומגיח רוח.

(26) מקאוות פ"ה מ"ג. וראה פרש"י (מק"מ מג, ל) ובלשון משנה . . ובלשון ארמי . . ובמקרא.

(27) שהרי „שלושול” הוא תולעת (ולא מין נחש). וכן „חפושית” אינו מין עקרב (ראה רמב"ם הל' פרה פ"ט הי"א. ולהעיר מרמב"ם הל' מאכלות אסורות פ"ב ה"ו: נחשים ועקרבים וחפשית ונדל וכיו"ב).

שיהא לו קצת דמיון בענין „הולך על גחון“ ו„על ארבע“.

ט. ע"פ כל הנ"ל מובן גם החילוק בין „כל הולך על גחון וכל הולך על ארבע“ ובין „כל מרבה רגלים“ (שלא פירש בו רש"י את תיבת „כל“):

התכונות „הולך על גחון“ ו„הולך על ארבע“ ישנן (בשרצים) רק בנחש ועקרב, ולכן, כאשר הכתוב מוסיף „כל הולך על גחון וכל הולך על ארבע“ אי אפשר לפרש כפשוטו – כל השרצים ההולכים „על גחון . . ארבע“ – כי מלבד נחש ועקרב אין עוד שרץ ההולך על גחון או על ארבע; וממילא בהכרח לומר ש„כל“ כאן אינו כפשוטו, אלא בא לרבות.

משא"כ „מרבה רגלים“ – יותר מארבע – היא תכונה הקיימת בריבוי שרצים (אף ששאר שרצים – מלבד נדל – יש מקום בגופם להרבות עוד ברגליים) וממילא פירוש „כל מרבה רגלים“ הוא כפשוטו (ואין רש"י צריך לפרש זאת): כל השרצים הכלולים בסוג „מרבה רגלים“.

י"ד. אמנם צריך להבין: לפי זה, כיצד פירש רש"י „מרבה רגלים – זה נדל וכו“, ואף לא בלשון „כגון נדל“²⁹?

והביאור בזה: כיון שבב' הפרטים הקודמים – „הולך על גחון גו' הולך על ארבע“ – כוונת הפסוק לשרץ מסוים – נחש ועקרב (וכנ"ל בארוכה), מסתבר לומר, שגם הפרט הג' – „מרבה רגלים“ – מכוון לשרץ פרטי – נדל; ו„כל מרבה רגלים“ פירושו כל הסוגים בענין (במין) ד„מרבה רגלים“ (ואין רש"י צריך לפרש זאת שכן הדבר מובן

העקרב „הולך על ארבע“ כפשוטו, משא"כ „חפושית“ וכיו"ב שנתרבו מ„כל“, יש להן „יותר מארבעה רגלים אלא שהעליונים אינם משמשין כ"כ“³¹.)

ולכן העתיק רש"י מן הכתוב „כל הולך“: בזה הדגיש שדמיונם לנחש הוא רק בהליכה הבאה לאחר זמן אצל הנחש, אחר שהוא „נופל על מעיו“; אבל הענין ד„גחון“ – „לשון שחי“ שהולך שח“ – אכן אינו קיים אצלם³².

ח. עפ"ז מובן הטעם שבחר רש"י בגירסת התורת-כהנים „ואת הדומה לדומה“, לפי שבזה מלמדנו:

(א) תיבת „כל“ לא באה לרבות שרצים נוספים במין הנחש ועקרב (שא"כ היתה מרבה גם שרצים ש„אין דמיון זה לזה“³³), אלא שרצים שיש להם דמיון לנחש ועקרב בענין זה ד„הולך על גחון . . על ארבע“.

(ב) לאידך: אפילו „שלשולין“ אינם דומים לנחש בכל פרטיו, ואף לא בענין ד„הולך על גחון“, ואין ביניהם אלא קצת דמיון (מאחר שהנחש סוף-כל-סוף „נופל על מעיו“); ועד"ז ה„חפושית“ יש לה רק קצת דמיון לעקרב בענין ד„הולך על ארבע“ (שכן „עליונים אינם משמשין כ"כ“);

ומשום הכי, יכולה תיבת „כל“ לרבות אפילו „הדומה לדומה“ – ובלבד

31 ר"אם כאן. ועד"ז בפ' הראב"ד לת"כ כאן.

32 משא"כ ב„הולך על ארבע“ שה(קצת) דמיון בין „חפושית“ ועקרב הוא ב„הולך על ארבע“.

33 פרש"י לעיל יא, יג (כל עוף שנאמר בו למינה . . יש באותו המין שאין דמיון זה לזה“).

מאליו, ע"ד האמור לעיל כמה פעמים „למינו וכיו"ב).

יא. מההוראות מזה בעבודת ה' – ובהקדים:

לכאורה עדיין אינו מחוור (עכ"פ בפנימיות הענינים): סוף-סוף הליכת הנחש היא „על מעיו" (שהרי רק בתחילת הליכתו „הולך שח" – ומפני מה לא כתבה התורה „הולך על מעיו" וכללה בזה את כל השרצים מסוג זה (ובכללם הנחש)?

אלא שבוזה ישנה הוראה בעבודת ה': על הנחש אמרו חז"ל³⁴ „דא יצר הרע". וזהו שבאה התורה ללמדנו: היצר הרע אינו בא מלכתחילה להשפיע על האדם שיעשה „הולך על מעיו" – הליכה, זחילה ושקיעה בעיני אכילה וכו', עינינים ארציים³⁵. ראשיתו ב„הולך שח": ראשו נוטה כלפי מטה, כפוף, חסר אצלו בעיני „שאן מרום עיניכם וראו גו"³⁶ – אבל זה מביא לידי כך, שסוף-כל-סוף נעשה ר"ל „נפול על מעיו". כדברי חז"ל³⁷ „כך אומנתו של יצה"ר היום אומר לו עשה כך וכו' (עד) עבוד ע"ז".

ולכן העצה להתגבר על „הנחש" היא ע"י ההתעסקות בעינינים דמרום – תורה³⁸ בכלל, ובמיוחד בנסתר

(34) זח"א לה, ב.

(35) להעיר מפרש"י (ויקרא א, טז): בנוצתה. עם בני מעי' ונוצה ל' דבר המאוס כו' וזהו שת"א באוכלי.

(36) ישעי' מ, כו.

(37) שבת קה, ב.

(38) תורה היא בחי' „שמים" – תו"א בתחילתו. ובכ"מ.

ולהעיר מאוה"ת ואתחנן (ריש ע' שו) ד„נחש

וגם זה מרומז בפסוק דידן, כדברי המהרש"א בביאור מאמר רז"ל⁴⁰ „לפיכך נקראו ראשונים סופרים שהיו סופרים כל האותיות שבתורה שהיו אומרים וי"ו דגחון חציין של אותיות של ס"ת וכו'": האותיות אינן מורים רק על שמותיו של הקב"ה שהוא הנסתר גמור של התורה⁴¹ ולפי שהסטרא דשמאלא וכח הטומאה הוא נחש הקדמוני .. וע"כ הפסיק באותיות התורה בוי"ו דגחון לרמוז כפי אותיות התורה שהן כולן שמותיו של הקב"ה⁴² אין כאן מקום כלל לכח הטומאה דוי"ו דגחון מפסיקו.

יב. „הפסק" זה בכח הנחש צריך להיות לא רק ע"י העבודה דביטול ואיבוד כח הנחש, כי אם גם ע"י בירור הנחש, עד שיתהפך לקדושה; כדברי

בריה לעומת בריח התיכון שבקדושה .. ע"י הקול קול יעקב בעסק התורה בחי' בריח התיכון כו' דוחה ומפיל נחש בריח דקליפה כו'. וראה לקמן בפנים סי"ב ובהערות 56, 58.

(39) דבתורה עצמה היא בחי' שמים שבתורה – ראה לקו"ש ח"ד ע' 1038⁹. ושי"נ.

וראה אוה"ת פרשתנו (ע' רמ) וסד"ה אמרו"ל לפיכך תרצ"ט, דוי"ו דגחון שמפסיק כח הנחש (כדלקמן בפנים) הוא בחי' פנימיות התורה. וראה אוה"ת פרשתנו (ע' רמט"ג) שהוא בחי' עה"ה, ולכן בכחו לברר הנחש בחי' עה"ד, עי"ש.

(40) קידושיני ל, סע"א. חדא"ג שם.

(41) וראה תו"א שם (א, רע"ג) דתושב"כ

ש, היא רק בחי' אותיות .. שהן שמותיו של הקב"ה הוא בחי' „שמים" שבתורה.

(42) רמב"ן בהקדמתו עה"ת. יונת אלם פכ"ט.

ועד"ז זח"ב פז, א. ובכ"מ.

הידוע⁵⁴ בענין חצות לילה, שמחבר ב' חצאי הלילה, שחצי הלילה הא' יונק מבחי' דין והב' מבחי' חסד; ולכן וי"ו דגחון מפסיק כח הנחש, לפי שיניקת הנחש היא מריבוי הצמצומים מסטרא דשמאלא, אבל ע"י התכללות ימין ושמאל (ע"י ספירת התפארת) נפסקת יניקתו.

וי"ל, שגם ה"שלום" בין הנחש דקליפה ובין (שרשו) הנחש דקדושה הוא ע"י וי"ו רבתי, משום שחיבור זה בין "מעלה" ו"מטה" – דלא כטעות המין אשר "מפלגך לעילאי דהורמיז מפלגך לתתאי דאהורמיז"⁵⁵ – הוא ע"י קו האמצעי⁵⁶ המבריח מן הקצה (הכי עליון) אל הקצה (הכי תחתון)⁵⁷, ולכן הרי הוא עושה שלום בין פמליא של מעלה ופמליא של מטה⁵⁸, עד שגם בנחש דלמטה נתגלה שורשו, בחי' נחש דקדושה.

חז"ל⁴³ על הפסוק⁴⁴, "גם אויביו ישלים אתו", "זה הנחש", היינו שהנחש הוא "אויביו" של האדם, כמו שנאמר⁴⁵, "ואיבה אשית בינך ובין וגו'", ואעפ"כ יעשה הנחש שלום עמו⁴⁶.

ובירור הנחש דקליפה הוא ע"י גילוי שורש הנחש דקליפה, הענין ד"שטן לשם שמים נתכוון"⁴⁷ – בחי' נחש דקדושה. וכמבואר⁴⁸ בענין "נחש הנחושת" שעשה משה רבינו⁴⁹, שע"י "והביט אל נחש הנחושת"⁴⁹ ו"מסתכלין כלפי מעלה"⁵⁰, ע"י ראיית בחי' נחש דקדושה, השרש דנחש דקליפה, נעשה "וחי" – הבירור דבחי' נחש דקליפה⁵¹.

וגם הענין ד"ישלים", "שלום" בין נחש דקדושה לנחש דקליפה, נרמז בפסוק דידן:

הצמח-צדק⁵² מבאר את הענין הנ"ל, "ו"ו דגחון חציין של אותיות של ס"ת", שוי"ו רבתי ד"גחון" מרמז על ספירת התפארת כפי שעולה עד הכתר, ולכן יש בכחה לחבר ב' חצאי הספר-תורה, שהם בחי' חסד וגבורה [ע"ד⁵³

54 זח"א צב, סע"ב. נתבאר באוה"ת לך ד"ה ויחלק עליהם פ"ה ואילך.

55 סנהדרין לט, א. לקו"ת שה"ש לת, ג. ובכ"מ.

56 ע"ד הידוע דמ"ת הי' "בחודש השלישי" – כי ענינו חיבור מעלה ומטה, ביטול הגזירה דעליונים לא ירדו כו' ותחתונים לא יעלו כו' (שמ"ר פי"ב, ג).

57 ראה זח"א א, ב. ח"ב קעה, ב. ועוד. נתבאר בד"ה פדה בשלום תרע"ג (בהמשך תער"ב). ד"ה יחינו תש"ז פי"ב. ועוד.

58 וי"ל דבחיבור ב' חצאי תורה ע"י וי"ו דגחון, נכלל גם חיבור מעלה ומטה שבתורה עצמה, דתורה היא "דברי כאש" (ירמ' כג, כט. ברכות כב, א), ולאידך ניתנה למטה דוקא, במקום "למצרים ירדתם" . יצה"ר יש ביניכם" (שבת פח, סע"ב ואילך).

43 ירושלמי תרומות פ"ח סה"ג. ב"ר רפנ"ד.

44 משלי טז, ז.

45 בראשית ג, טו.

46 ראה אוה"ת בראשית מז, סע"ב ואילך.

47 ב"ב טז, א. וראה (סנה' נט, ב) שמש גדול

כו' אלמלא נתקלל נחש כו' נחשים טובים.

48 לקו"ת חוקת ד"ה ויעש משה.

49 חוקת כא, ט.

50 משנה ספ"ג דר"ה. הובא בפרש"י חוקת

שם, ת.

51 ראה גם אוה"ת שם (מח, א).

52 אוה"ת פרשתנו (ע' רמ. רמב ואילך).

וראה ג"כ סד"ה כל הולך תרכ"ו.

53 אוה"ת פרשתנו שם (ריש ע' רמד).

ו"שלום" זה יהי' בגילוי בביאת אתו", ובקרוב ממש.
 משיח צדקנו, שאף המשיח נקרא
 „נחש”⁵⁹, והוא יפעל אשר „ישלים

(משיחת ומאמר ש"פ שמיני תש"ל)

וראה גם ביאורה"ז (להצ"צ) ע' תקנו. אוה"ת

(59) ראה אוה"ת פרשתנו (ע' רמ. רמב). וש"נ. ואתחנן (ע' שו). ועוד.

